

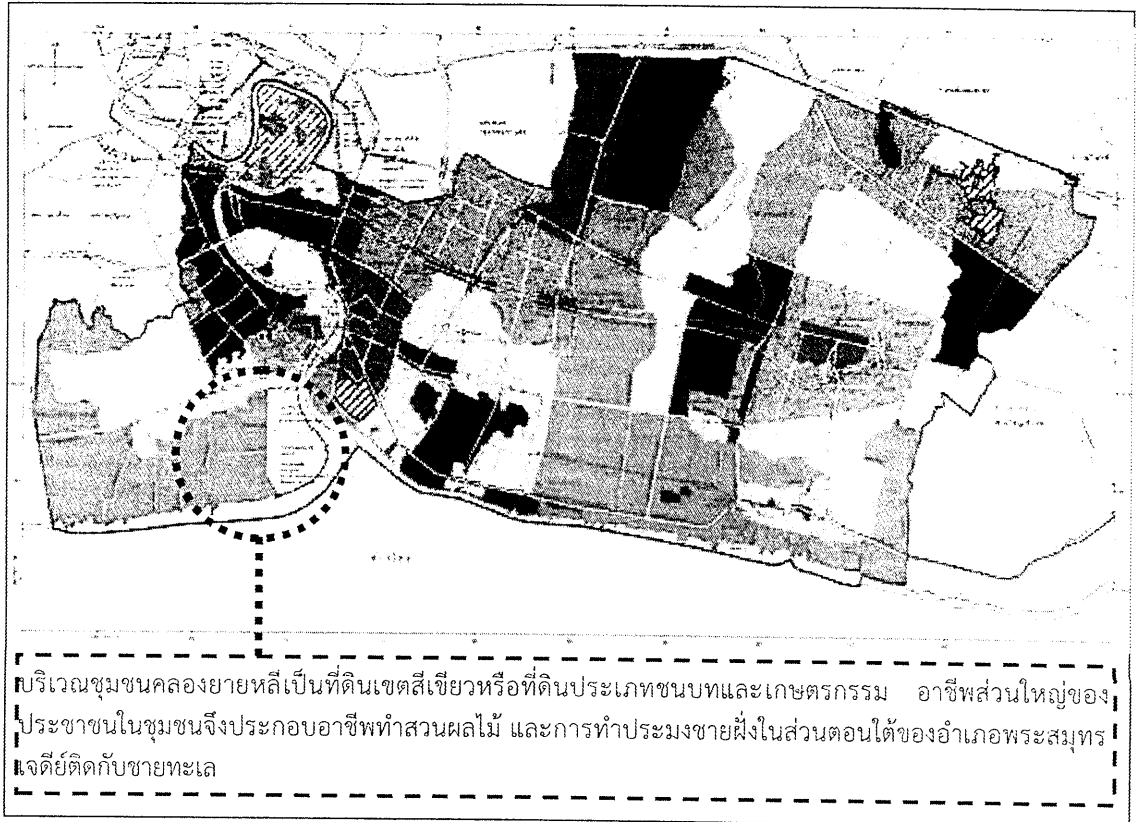
บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ชุมชนเปรียบเสมือนรากฐานของประเทศ โดยรากฐานทางเศรษฐกิจที่มั่นคงจะช่วยสนับสนุนการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ กิจกรรมของชุมชนเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่จะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งและชุมชนพึ่งตนเองได้ โดยคำนึงถึงทุนที่มีอยู่ให้มากที่สุด การนำสิ่งที่ปรากฏในชุมชน อันได้แก่ ความรู้ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงวัตถุดิบ ฯลฯ มาเพิ่มมูลค่าเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ซึ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 มีเจตนารมณ์เพื่อให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งการพัฒนากิจกรรมของชุมชนให้ไปสู่การเป็นผู้ประกอบกิจการในระดับสูงต่อไป สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ที่มีจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ภายใต้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และสังคมให้เป็นรากฐานการพัฒนาที่สำคัญของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพ และความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างพอเพียงภายในชุมชน รวมทั้งพัฒนาระบบการบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชนควบคู่ไปกับการสร้างผู้ประกอบการใหม่ด้วยการพัฒนาความรู้ด้านการจัดการการตลาด องค์กรความรู้เกี่ยวกับการผลิตสินค้าเฉพาะถิ่น รวมถึงเพื่อพัฒนามาตรฐานสินค้า การสร้างตราสินค้า และการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการหลายของชุมชน เพื่อลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ

ชุมชนคลองยายหลี่ ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอสุมทรีเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นอีกหนึ่งชุมชนที่มีการนำทุนที่มีอยู่ในชุมชนมาขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง ด้วยพื้นที่จรดชายทะเลของอำเภอสุมทรีเจดีย์มีอาณาเขตตามเขตพื้นที่ที่กฎกระทรวง พ.ศ.2556 ให้ใช้บังคับผังเมืองรวมสมุทรปราการที่ดินประเภทสีเขียวให้เป็นที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม (ภาพที่ 1) เป็นพื้นที่ของการใช้ประโยชน์ที่ดินจะพบว่าบริเวณชุมชนคลองยายหลี่เป็นที่ดินเขตสีเขียวหรือที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม ซึ่งกำหนดไว้ว่าที่ดินประเภทนี้ ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ อาชีพส่วนใหญ่ของประชาชนในชุมชนจึงประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ และการทำประมงชายฝั่งในสวนตอนใต้ของอำเภอสุมทรีเจดีย์ติดกับชายทะเล

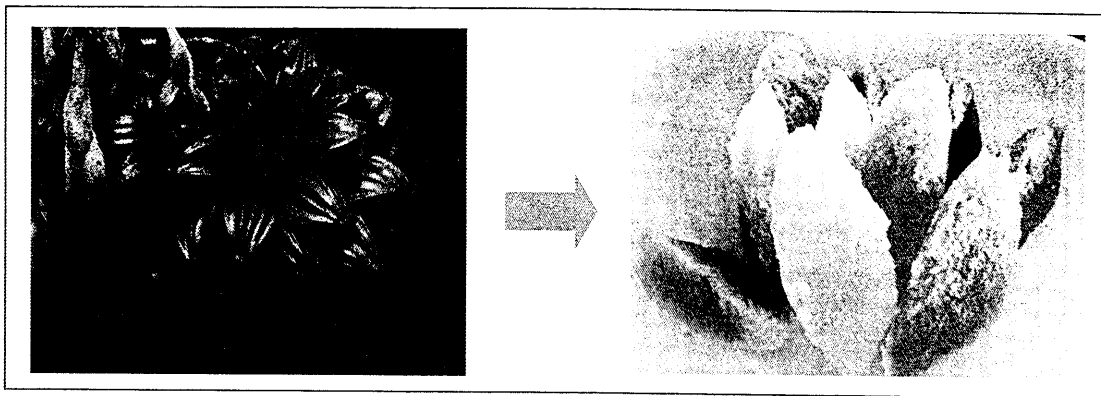
แผนภูมิที่ 1 การใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ.2556 บริเวณชุมชนคลองยายหลี่เป็นที่ดินเขตสีเขียว
ที่มา : สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสมุทรปราการ

ซึ่งนอกจากการประกอบอาชีพหลักของคนในชุมชนแล้ว ชุมชนยังได้นำทรัพยากรที่มีอยู่ ก่อให้เกิดรายได้เสริมอีกหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากการประมง อาทิ กุ้งแห้ง ปลาแดดเดียว น้ำพริกเผา รวมทั้งการแปรรูปผลิตภัณฑ์จาก ซึ่งเป็นปาล์มชายเลน (Mangrove Palm) โดยจากเป็นต้นปาล์มชนิดเดียวที่พบบริเวณป่าชายเลน จากเป็นพืชที่มีอยู่หนาแน่นบริเวณป่าชายเลนในตำบลแหลมฟ้าผ่า ทั้งต้นขลุ่ยที่แปรรูปขายใบขลุ่ย และต้นจากพืชประจำถิ่นที่มีความสำคัญตั้งแต่ระบบนิเวศ เพราะในพื้นที่ป่าจากคลองยายหลี่จะเป็นแหล่งอาศัย แหล่งอาหาร และแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์น้ำ บริเวณนี้ กระทั่งพืชเศรษฐกิจประจำชุมชนคลองยายหลี่ ชาวบ้านในชุมชนใช้ประโยชน์จากต้นจากและสามารถนำมาแปรรูปได้ทุกส่วน (ส้มภาษณี, คุณธนกฤต บุญสมเจตนา) ตั้งแต่ใช้ปลูกเพื่อเป็นแนวกับลมพอนจาก หรือ ปงจาก ใช้ทำเป็นฟืนสำหรับเกาะตอนวายน้ำ งวงจาก(หนุ่ม)สามารถนำมาทำเป็นไม้กวาด แล้ ชดหรือแปรง ใบจากสามารถนำมาใช้ห่อขนมจาก ใบแก่จะเย็บเป็นตับจากแล้วนำมาใช้มุงหลังคา หรือใช้กันฝ้าบ้าน ทำหมวก (เปียว) ในส่วนของลูกจากอ่อนหรือผลอ่อน สามารถนำไปแปรรูปอาหารคาวหวาน อาทิ แกงกะทิ ต้มทานกับน้ำพริก ลอยแก้ว และขนมเกสรดอกลำเจียก (ภาพที่2) ซึ่งเป็นขนมหวานโบราณปัจจุบันหาทานไม่ง่ายที่ผลิตมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ และส่งต่อให้กับคนในชุมชนผลิตกันต่อมาถึงปัจจุบัน โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี่ยังคงอนุรักษ์ขนมไทยชนิดนี้ และได้พัฒนาจากสูตรดั้งเดิมที่มีส่วนผสมจากมะพร้าวที่นึ่งทึบและน้ำตาลทรายโดยการนำผลจากต้นจากที่ปรากฏอยู่มากมายในชุมชนคลองยายหลี่ ใช้เป็นส่วนประกอบหลักในการผลิตขนมเกสรดอกลำเจียกของกลุ่มแม่บ้าน และเพิ่มสีส้มจากธรรมชาติแทนสีผสมอาหาร อาทิสีแดงจากแกนฝาง

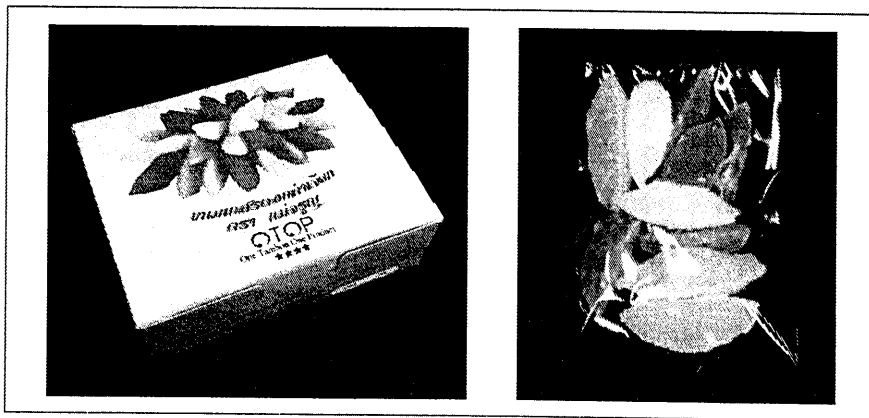
(Sappan wood) ซึ่งมีสารสีชมพูส้มถึงแดง สีเขียวจากใบเตย สีเหลืองจากผลฟักทอง อบควันเทียนทำให้ได้สีส้มสวยงามและกลิ่นหอมหวานน่ารับประทาน ซึ่งจะใช้ลูกจากที่ไม่แก่จัดและอ่อนเกินไปจำนวนมากต่อครั้งในการผลิต ถือว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนคลองยายหลี่ จนทำให้ชุมชนเกษตรดอกลำเจียกถูกจากได้คัดสรรให้เป็นสินค้า OTOP ระดับ 4 ดาว รับรองมาตรฐานจากผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) จะเห็นได้ว่านอกจากจะเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาดั้งเดิมแล้ว ยังเป็นการเพิ่มมูลค่าลูกจากซึ่งถือว่าเป็นต้นทุนทางธรรมชาติของชุมชนให้สูงขึ้น อีกทั้งยังเป็นการสร้างรายได้ในชุมชนอีกด้วย ทำให้ชุมชนให้ความสำคัญกับต้นจากมากขึ้นและต้นจากได้กลายเป็นพืชสำคัญทั้งระบบนิเวศและทางเศรษฐกิจประจำคลองยายหลี่ (สัมภาษณ์.จรรยา ไกรเนตร ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี่) แต่ด้วยบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ในการบรรจุขนมเกษตรดอกลำเจียกที่ปรากฏภาพลักษณ์ที่ไม่ชัดเจนและโดดเด่น อีกทั้งตราสัญลักษณ์ที่ไม่แสดงถึงเอกลักษณ์ของผู้ผลิต (ภาพที่ 3) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี่จึงต้องการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยเจาะกลุ่มผู้บริโภคได้ด้วยการสร้างรูปลักษณ์ให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

ถึงแม้ว่าบรรจุภัณฑ์ (Packaging) จะทำหน้าที่เป็นเพียงหีบห่อเพื่อห่อหุ้มและปกป้องรักษาตัวผลิตภัณฑ์ภายใน ให้มีความสะอาด และปลอดภัยต่อการบริโภค ไม่ให้เกิดความเสียหายในระหว่างการเดินทาง เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ไปถึงยังผู้บริโภคเสมือนหรือใกล้เคียงกับเมื่อผลิดออกมาจากต้นทาง บรรจุภัณฑ์ยังช่วยยืดอายุถนอมอาหารให้สามารถบริโภคได้นอกฤดูกาล ดังเช่นบรรจุภัณฑ์ที่ใช้สำหรับผลิตภัณฑ์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตรด้านอื่น เช่น ด้านการสื่อสาร ด้านการปกป้อง คัดกรอง ด้านการตลาด โดยผลิตภัณฑ์จะสร้างผลกำไรให้แก่ผู้ผลิตได้ก็ต่อเมื่อผู้ซื้อได้รับผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในสภาพสมบูรณ์ อยู่ในสภาพที่สามารถใช้งานได้เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของผลิตภัณฑ์นั้นๆ ซึ่งนอกจากหน้าที่ข้างต้นแล้วตราสินค้า (Brand) ถือเป็นอีกส่วนประกอบที่สำคัญบนบรรจุภัณฑ์ ตราสินค้าที่ได้รับการจดทะเบียนหรือที่เรียกว่าเครื่องหมายการค้า (Trade Mark) และฉลากที่พิมพ์ติดอยู่บนบรรจุภัณฑ์ยังช่วยในด้านการหลีกเลี่ยงการแข่งขันจากคู่แข่งโดยทำหน้าที่สร้างความแตกต่างที่มีเอกลักษณ์สวยงาม และสะดุดตาพร้อมด้วยข้อมูลรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ ที่ส่งผลต่อความสนใจของผู้บริโภคไปยังผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในภายใน ถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ช่วยในการส่งเสริมการขายให้กับผลิตภัณฑ์รวมทั้งบรรจุภัณฑ์ (ปุ่น คงเจริญเกียรติ, 2547) บรรจุภัณฑ์ยังเป็นเครื่องมือทางการตลาดเพื่อการโฆษณาและส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ให้กับผู้บริโภคโดยตรง บรรจุภัณฑ์เป็นสื่อที่ปรากฏบนชั้นวางเป็นเสมือนผู้รับผิดชอบทั้งการดึงดูดความสนใจจากผู้บริโภค และให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีอันเป็นปัจจัยที่สำคัญในการแข่งขันการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ทั้งภายในประเทศ และเพื่อการส่งออก และยังเป็นช่องทางสร้างโอกาสทางการตลาดโดยสามารถกระจายผลิตภัณฑ์ของชุมชนไปสู่ตลาดภายนอกได้เป็นอย่างดี

การวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการออกแบบพัฒนาบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ขนมเกษตรดอกลำเจียกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี่ ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ที่เหมาะสมกับการใช้งาน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการใช้งานของกลุ่มผู้ผลิต รวมถึงกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ กลยุทธ์การวิจัยที่ 2 พัฒนาการความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิด ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 ลักษณะขนมเกสรดอกลำเจียกจากของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี
ที่มา : อนุรักษ์ อีวรกุล

ภาพที่ 2 ลักษณะบรรจุภัณฑ์ดั้งเดิมภายนอกและภายในที่บรรจุขนมเกสรดอกลำเจียก
ที่มา : อนุรักษ์ อีวรกุล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลของผลิตภัณฑ์ขนมเกสรลำเจียกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาบรรจุภัณฑ์ขนมเกสรลำเจียกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อออกแบบตราสัญลักษณ์ และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ขนมเกสรลำเจียกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการออกแบบพัฒนากลัฟิกบนบรรจุภัณฑ์ขนมเกสรลำเจียกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสัญลักษณ์ ขนมโบราณของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ อันได้แก่ขนมเกสรดอกลำเจียก ซึ่ง

จะสำรวจจากแหล่งข้อมูล ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอยะรัง สมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ และผู้บริโภครวมเป้าหมาย ซึ่งจะนำผลงานออกแบบไปประเมินผล กับกลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการออกแบบพัฒนาบรรจุภัณฑ์ปฐมภูมิ และบรรจุภัณฑ์ทุติยภูมิสำหรับผลิตภัณฑ์ ซึ่งขอบเขตการศึกษา มีดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการสำรวจความต้องการของบรรจุภัณฑ์และตราสัญลักษณ์ขนมเกสรดอกคำเจียกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอยะรัง สมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่แหล่งการจัดจำหน่าย ได้แก่รวมทั้งลงพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่แหล่งจำหน่ายมีทั้งภายในชุมชน ร้านค้าชุมชน การออกร้านงานนิทรรศการต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร อาทิ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุม อิมแพ็ค เมืองทองธานี ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์

2. ขอบเขตด้านประชากร

สำรวจและรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่าง

1) กลุ่มผู้ผลิตขนมเกสรดอกคำเจียกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอยะรัง สมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อสำรวจความต้องการด้านตราสัญลักษณ์ และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม จำนวน 16 คน ซึ่งประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์จากลูกจาก ในพื้นที่การวิจัยอันเป็นที่ตั้งของกลุ่มผู้ผลิตขนมเกสรดอกคำเจียกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอยะรัง สมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ จากประชากรสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงสัตว์น้ำและแปรรูปบ้านคลองยายหลี จำนวน 47 คน ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิในการศึกษาเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์และตราสัญลักษณ์ของขนมเกสรดอกคำเจียก

2) ผู้บริโภคเป้าหมายของผลิตภัณฑ์ขนมเกสรดอกคำเจียกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอยะรัง สมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งกำหนดโดยกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ที่เข้าร่วมการปฏิบัติงานวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งได้แก่แหล่งจำหน่ายทั้งภายในชุมชน ร้านค้าชุมชน การออกร้านงานนิทรรศการต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร อาทิ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุม อิมแพ็ค เมืองทองธานี ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์

3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ จำนวน 3 คน ได้แก่

- 1.อาจารย์สุวิติ ประดับ
- 2.ดร.กันยาพร กุณฑลเสพย์
- 3.อาจารย์พรพิมล ศักดา

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาพัฒนา ได้แก่

ตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์เดิมขนมเกสรคำเจียกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอยะรัง สมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

1) แบบร่างตราสัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์ขนมเกสรคำเจียกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอยะรัง สมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ที่ได้ทำการออกแบบโดย

สอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ขนมเกสรลำเจียกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี และกลุ่มผู้ผลิตขนมเกสรดอกลำเจียกการสนทนากลุ่มเพื่อสำรวจความต้องการในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (Focus Group Discussion) จากนั้นนำผลจากการสอบถามและการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัย จำนวน 3 แบบ

2) แบบร่างบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ขนมเกสรลำเจียกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ที่ได้ทำการออกแบบโดยผู้วิจัย

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

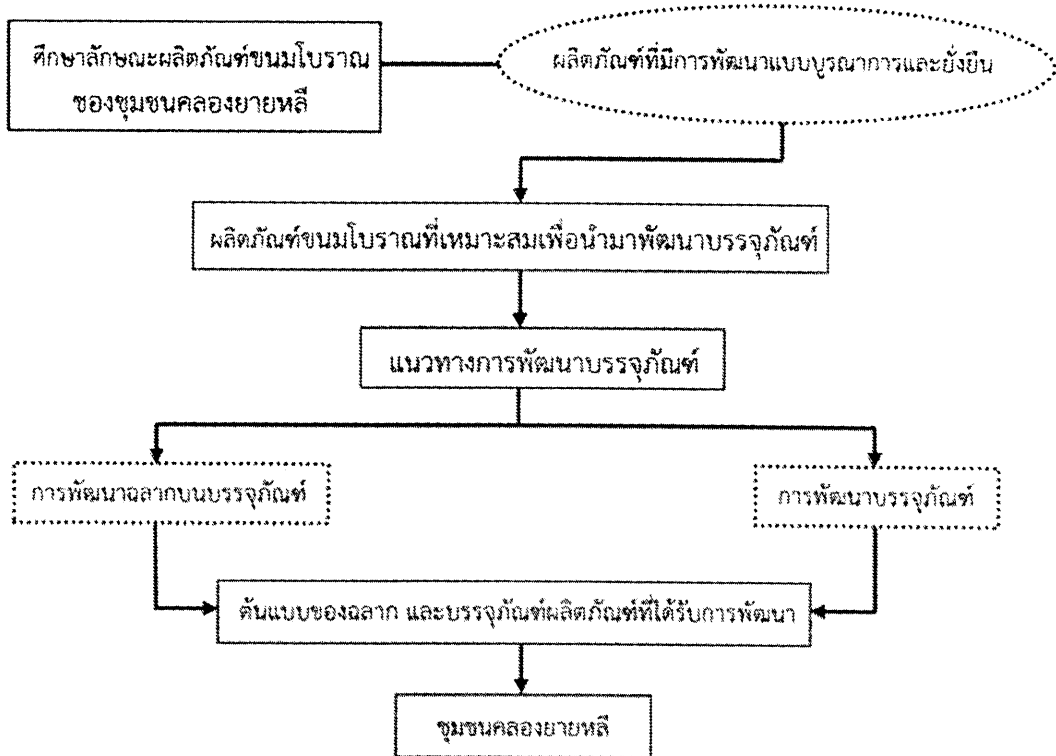
เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสัญลักษณ์ ขนมโบราณของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ชุมชนขนมโบราณของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี เพื่อศึกษากระบวนการผลิตขนมเกสรลำเจียกของชุมชน ผ่านการลงพื้นที่ การบันทึกภาพ การสัมภาษณ์ แบบประเมิน และแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic Analysis) เพื่อแจกแจงความถี่ (Frequency) แสดงค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างได้แก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี เพื่อสำรวจความต้องการด้านตราสัญลักษณ์และการบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ และผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้แบบประเมิน แบบสอบถามสำรวจความต้องการและการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ในประเด็นความต้องการตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ของขนมเกสรลำเจียก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสังเคราะห์เนื้อหา (Synthesis Analysis) และหาค่าสถิติพื้นฐาน (Mean Standard Deviation) ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี และกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 16 คนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตขนมขนมเกสรลำเจียก จากประชากรสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงสัตว์น้ำและแปรรูปบ้านคลองยายหลี จำนวน 47 คน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การออกแบบพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ขนมเกสรดอกลำเจียกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการในครั้งนี้มีระยะเวลา 1 ปี

กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสัญลักษณ์ขนมเกสรดอกลำเจียกของชุมชนคลองยายหลี่ ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย (Research Conceptual Framework) โดยมีกรอบแนวความคิดในการออกแบบดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของ ปุ่น คงเจริญเกียรติ และสมพร คงเจริญเกียรติ มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ขนมเกสรดอกลำเจียก ดังนี้

- 1) การกำหนดนโยบายหรือวางแผนยุทธศาสตร์ (Policy Permutation or Atrategic Planning)
- 2) การศึกษาและการวิจัยเบื้องต้น (Preliminary Research)
- 3) การศึกษาถึงความเป็นไปได้ของบรรจุภัณฑ์ (Feasibility Study)
- 4) การพัฒนาและแก้ไขแบบ (Design refinement)
- 5) การพัฒนาด้านแบบจริง (Prototype development)
- 6) การผลิตจริง (Production)

ประโยชน์ที่ได้รับ

- 1.ผลิตภัณฑ์ขนมเกสรดอกลำเจียกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอสุมทรีบุรีรัมย์ จังหวัดสมุทรปราการมีตราสัญลักษณ์
- 2.บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ขนมเกสรดอกลำเจียกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอสุมทรีบุรีรัมย์ จังหวัดสมุทรปราการที่มีเอกลักษณ์เฉพาะชุมชนเหมาะสมกับการนำไปใช้
- 3.ขนมเกสรดอกลำเจียกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอสุมทรีบุรีรัมย์ จังหวัดสมุทรปราการได้รับการอนุรักษ์และเป็นที่รู้จักแพร่หลาย
- 4.เป็นฐานข้อมูลสำหรับหน่วยงาน และองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง

นิยามศัพท์

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์

หมายถึงรูปแบบของวัตถุภายนอกของผลิตภัณฑ์ ที่ทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครอง หรือห่อหุ้มผลิตภัณฑ์ภายในไม่ให้เกิดความเสียหาย สะดวกในการขนส่ง และเอื้อประโยชน์ในทางการค้าและต่อการบริโภค กิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้น ตลอดขบวนการทางการตลาดที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ สร้างสรรค์ภาชนะบรรจุหรือหีบห่อให้กับผลิตภัณฑ์ สิ่งที่บรรจุผลิตภัณฑ์ไว้ขนาดในซึ่งจะต้องมีรูปทรงและรูปแบบเพื่อรองรับกับผลิตภัณฑ์ข้างในและบรรจุภัณฑ์สามารถออกแบบให้ดึงดูดผู้บริโภคที่พบได้เลือกซื้อสินค้าและยังเป็นสิ่งสร้างอัตลักษณ์ให้กับตราสัญลักษณ์ (Brand)

ขนมเกสรดอกลำเจียก

ขนมเกสรดอกลำเจียกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอสุมทรีบุรีรัมย์ จังหวัดสมุทรปราการ มีลักษณะจกกลีบขนมเพื่อให้ตัวขนมมีลักษณะเป็นกลีบสามเหลี่ยม โดยมีส่วนประกอบจากลูกจาก อันเป็นทรัพยากรที่มีอยู่มากมายในชุมชนนำไปผสมกับมะพร้าวทึนทึกขูด

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลี

กลุ่มชุมชนวิสาหกิจในชุมชนคลองยายหลี ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอสุมทรีบุรีรัมย์ จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีการนำทุนที่มีอยู่ในชุมชนมาขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง อาชีพส่วนใหญ่ของชุมชนประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ และการทำประมงชายฝั่ง โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองยายหลีได้ผลิตขนมเกสรดอกลำเจียก และได้พัฒนาจากสูตรดั้งเดิมที่มีส่วนผสมจากมะพร้าวทึนทึกขูดและน้ำตาลทรายโดยการนำผลจากต้นจากที่ปรากฏอยู่มากมายในชุมชนคลองยายหลี ใช้เป็นส่วนประกอบหลักในการผลิตขนม